

BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XXXVIII

Febrer del 2012

Nº 140

Sitges del totxo a la crisi. 16 anys de Crònica Local (*)

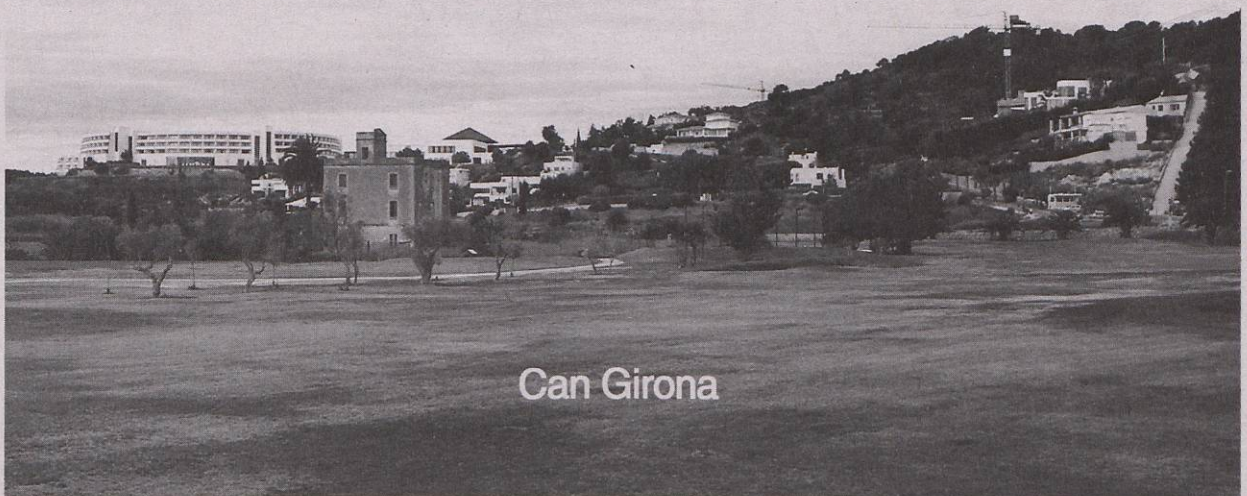
Vicenç Morando i Tarrés

Fonamentalment, aquesta conferència no existiria si no fos per la perseverança del meu oncle Estanis Artó, de guardar en prop de 15 àlbums tots i cadascun dels més de 800 articles escrits des del 9 d'abril del 1995, si no fos per l'amabilitat de les lectores i els lectors que, durant aquest període, han volgut llegir i proposar-me arguments a l'entorn del que llegien, si no fos per l'*Eco* i per la seva ànima, i si no fos per la insistència de la presidenta del Grup d'Estudis, Vinyet Panyella, persona polifacètica, multidisciplinària i bencaçada, que m'ho va proposar abans que la secció en què escric a l'*Eco* complís el seu quinzè aniversari, i no ha parat fins ara que va camí del dissetè.

No ens enganyéssim, però, si el tango diu que *veinte años no es nada*, setze anys són *menos que nada*. O potser no. Un altre dels tangos més coneguts del repertori, compost per Enrique Santos Discépolo el 1935, acaba dient "*siglo XX, cambalache problemático y febril, el que no llora no mama y el que no afana es un gil!*" Vaja..., i si el relat que els proposo pugués tenir quelcom a veure amb un període en el qual els diners brollaren a cabassos com mai no havien brollat fins aleshores?

* * *

He donat algunes voltes abans d'intentar trobar el fil del cabdell d'aquesta història, que vol centrar-se en allò fonamental que pot explicar el nostre avui. Què és el

Can Girona

* Text de la conferència pronunciada a l'Espai Cultural Pere Stämpfli el dia 12 de novembre 2011. El Grup d'Estudis Sitgetans ha cregut interessant publicar aquesta aproximació personal a la història de l'urbanisme a Sitges durant un dels períodes més complicats del creixement de la vila.

que més ha canviat a Sitges en els darrers 16 anys? No cal pensar gaire: la nostra fesomia, “*el nostre Sitges*”, que dirien els avis, fent referència a una mena de paradís perdut d’infantesa. Una vegada hi havia un poble, que ha estat, durant una dècada llarga, beneficiari i víctima a la vegada de les conseqüències de no haver pogut, sabut o volgut, conduir les regnes del seu propi destí, el qual quedà en mans dels qui varen saber aprofitar l’oportunitat. Un moment històric que ens ha deixat un llegat urbanístic i arquitectònic, fruit de prioritzar la rendibilitat per davant de la qualitat, que ara contemplem amb ulls mig clucs per no prendre mal i que ha ferit el nostre sentiment de pertinença, basat, en bona part, en la identificació que podem tenir amb l’entorn que ens envolta. Mai tants diners han deixat un regust tan amargant...

Sense voler enfilat un estudi detallat -ni tinc capacitat per a fer-ho, ni ha estat mai la pretensió de la meua secció- el que escoltaran a continuació comença al final d’una crisi i acaba a l’inici d’una altra, la d’avui, la que ha posat contra les cordes valors, conceptes, inèrcies, sistemes, mercats, polítics i ciutadans en una espiral paranoica. La global i la local, la pública i la privada, la de gairebé tothom i la de gairebé cadascú. N’apuntaré quatre reflexions al final, però no aniran més enllà del que molts dels presents poden recordar de les cròniques locals recents, i que, en conseqüència, poden tenir més fresc en la seva memòria.

A veure si trobo per a començar una frase o un paràgraf d’aquells que impacten una mica. Vinga va..., una de les faules de Samaniego. Sí sí, de Samaniego, de Félix María Serafín Sánchez de Samaniego Zabala, escriptor espanyol del segle XVIII, que ens va deixar a *Las moscas* una veritable metàfora del que hem viscut: *A un panal de rica miel, / dos mil moscas acudieron, / que por golosas murieron / presas de patas en él.* O potser em servirà una de les expressions clàssiques de l’oncle Pedro. D’en Pere Bartés i Valls, germà de la meua àvia Mercè i fill d’en Rossendo Bartés Bota, l’home que aturà Rusiñol i que potser avui no l’aturaria. Amb la norantena superada, aquell venerable avi de mentalitat lúcida, que havia viscut la dissort de la fàbrica de sabates de la família, quan el besavi es va haver de menjar una partida feta per a l’exèrcit que no es va poder arribar a servir mai, em deixà anar el mes de maig del 1997 una màxima lapidària: *Jo em puc queixar, però els que vénen darrera meu les passaran putes.* Quanta raó tenies oncle Pedro!

O potser podria començar pel vers que hi havia darrera de l’estampa-recordatori de la festa de la Mare de Déu del Vinyet de fa deu anys, que, tot adreçant-se a la patrona del Garraf, enfilava un... “*ja veieu com creix el nostre Sitges: cada cop menys vinyes, cada cop menys terra, cada cop més tràfec.* Seguiu-nos donant a tots

plegats -als arribats fa poc i als que hem viscut aquí tota la vida- un sentiment d’arrelament i d’harmonia. Una voluntat d’entesa i respecte i amor per la bellesa del paisatge i de la vila i per una convivència joiosa i solidària.

I si agafem la frase del president del gremi de constructors de la comarca del Garraf, Tomàs Gracia? El maig del 2001 em deia: *D’aquí a trenta anys, el vessant marítim del massís del Garraf estarà urbanitzat.* O la de l’arquitecte Jordi Artigas que, dos anys més tard, conclouïa que “*Sitges no ha sabut digerir l’autopista*”. O el titular de l’article amb el qual Oriol Bohigas sacsejà la nostra ànima des de les pàgines d’*El País* durant la setmana dels barbuts del 2003? Recorden?: *Sitges la fea.* Agafa-t’hi.

No pateixin, arribarem a tot plegat, però potser pagarem la pena arrencar d’una forma més edificant i esponeuosa. Amb un d’aquells bonics lemes de prosòdia florida, que vestiren una època daurada i que no tenen ni pare ni mare. A la contraportada d’un disc petit, dels de 45 revolucions, titulat *Sardanes a Sitges*, que l’editora Vergara va treure al mercat el 1964, es pot llegir: “*Sitges és l’obra més perfecta que l’home ha creat a la costa catalana*”. Bonic oi? Sona com per no passar per la porta al sortir: *l’obra més perfecta que l’home ha creat a la costa catalana...*

Que n’hem fet, d’aquesta obra? Quin paper ens escau a l’hora d’analitzar el que ha succeït els darrers 16 anys que abasta la trajectòria de la *Crònica local* des de les seves beceroles? A veure si aconseguixo enfilat, amb una mínima coherència, un relat dels fets que permeti, com sempre he volgut fer, mirar enrere sense fer-nos mal, per intentar aprendre de les experiències que ens ha deixat el passat. Com hem canviat?... Com ha canviat Sitges?... Quantes de les coses que han canviat depenien exclusivament de la nostra pròpia responsabilitat individual?...

* * *

Primera constatació: mirar el passat és molt més fàcil que intuir -ja no dic predir- el futur. Però quan el passat era present, i un present farcit de lloguers milionaris, de promocions immobiliàries a preu d’or que es venien sobre plànol, d’ingressos substanciosos a partir de les llicències d’obres, d’autocomplaença a desdir i de joves de 18 anys amb Audis o BMWs, a qui importava el futur?

Més enllà de la crisi global, vivim avui la crisi que ens correspon en magnitud a un miracle econòmic amb peus de fang, desenvolupat al llarg d’una dotzena d’anys. Vivim el que correspon a haver viscut enmig d’una petita/gran mentida, sustentada, en bona part, sobre els fonaments de l’especulació cobdiciosa, consentida i instituída, en el que fou l’expressió màxima d’un dels nostres pecats capitals contemporanis. Volen condicions

més humanes i històricament atemporals? D'aquí que, fins a cert punt, hi hagi molts sitgetans que, enmig d'aquest període de ressaca col·lectiva -on per un costat trobem un munt de pisos per vendre i per l'altre un munt de gent que no en pot tenir- comparteixin una sensació de pèrdua, de crisi d'identitat respecte a la imatge bucòlica del Sitges de les postals i de les fotos antigues, amb les quals fustiguem la nostra ànima a base de comparances, segurament injustes en alguns casos, amb el dia a dia quotidià.

Malgrat tot, un gran amic, cansat de viure i veure món, m'acostuma a dir que encara hem tingut sort, que si em passegés per altres destinacions costaneres em feriria. Segurament té raó, com segurament la tenia el director general de turisme, Xavier Civit, quan, durant el sopar de l'agremiat del 2003 i davant d'un Joan Anton Matas que feia balanç de la temporada turística amb un simptomàtic "*sense pena ni glòria*", digué: "*Molts voldríem plorar amb els vostres ulls*".

Arribats a aquest punt, ho han endevinat, no parlaré de la festa major, ni del carnaval, ni dels *12 homes sense pietat* d'aquell primer protocol que ningú no s'atreu a posar en marxa, ni del petit plugim que, ara fa 10 anys, engegà al botavant una processó de santa Tecla viscuda entre crits i soroll, ni d'aquell Corpus amb la pancarta dels *Masajes a mil* al carrer de Jesús, ni de la manifestació gai arran dels dissortats episodis de la tardor del 95, ni dels museus d'abans, ni dels d'ara, ni del pàrquing del Retiro, ni del Patronat, ni de la casa Bacardí...

En aquests setze anys, a la vila han passat grans coses, inspirades, mogudes i lluitades per grans persones, en solitari o col·lectivament. Hem viscut moments inoblidables, emotius, extraordinàriament feliços i espectacularment festius, i la secció se sent afortunada d'haver-ne estat testimoni, però avui haig d'anar per un altre camí menys afortunat i més cantellut, i qui sap si també alliconador.

* * *

Per marcar un punt de partida, el relat dels fets que poden explicar el gran canvi experimentat per Sitges podria situar-se quan qui els parla encara no escrivia. El 9 de gener del 1992 s'inaugurà l'autopista Pau Casals, antiga A-16 i avui C-32, una de les peces claus, que no l'única, en el desenvolupament de la vila d'aquests darrers vint anys, que hem viscut a cavall de les dues crisis: la postolímpica i l'actual. I, entre les dues, un període d'efervescència compulsiva, que podria explicar-se a partir de sis arguments bàsics que poden col·locar en l'ordre que vulguin.

Primer, Sitges i el seu encant. Bona part del nostre destí ha tingut, té i tindrà relació amb l'indubtable i intemporal magnetisme que desprèn Sitges com a indret, per totes aquelles raons que vostès ja saben començant pel microclima- i que és debades reiterar.

Segon, la millora de les comunicacions. En especial, la construcció de l'autopista, que, més que acostar Sitges a Barcelona, ha acostat la capital a Sitges, per a bé i per a mal.

Tercer, la conjuntura econòmica. L'obtenció de finançament sense gaire restriccions, i la capacitat d'endeutar-se com si no hi hagués un demà, facilitaren en extrem l'expansió d'un model econòmic on la rendibilitat a curt termini anorrea qualsevol altra consideració o alternativa. Davant dels guanys de l'economia especulativa, l'economia productiva, la veritable, la de debò, estava tocada de mort.

Quart, el marc legal. A Sitges, l'existència d'un pla general molt permissiu i interpretable, que desembocà en unes normes subsidiàries encara més interpretables, i que es combinaren amb una llei estatal del sòl que obria la porta a indemnitzacions milionàries si es volia canviar quelcom del planejament existent, no facilità gens les coses. Avui no ho recorda ningú, però la redacció d'un pla general poc o gens interpretable esdevingué una veritable obsessió per als responsables polítics que ens han gestionat.

Cinquè, la batalla entre els interessos públics i els privats. Aquesta història és, també, la de la pugna entre la institució que ha de vetllar pels interessos de la ciutadania i assumir els serveis públics compromesos -des dels condicionants d'un model de finançament inadequat i, per tant, massa dependent dels ingressos no corrents, propis de les tramitacions urbanístiques- i les grans empreses amb capacitat de comprar terrenys i d'exercir un poder d'influència sobre les decisions administratives que les afecten. Siguin les preses des de l'àmbit local, o des de més amunt. Si s'hi afegeix un govern excessivament debilitat per a fer front a la pressió, o excessivament complaent davant de determinades contrapartides, el model de negoci té via lliure per avançar imparabile sense límits.

Sisè, la responsabilitat ciutadana, per acció o omisió. El que hem viscut té tant de legítim com de pervers, pel fet que ha posat contra les cordes un model de vida. Sense necessitat d'estirar-se els cabells, quan gairebé val més el terreny que es trepitja que les persones que hi viuen, no es pot esperar que el nostre comportament ètic sigui el mateix que podien tenir els sitgetans de fa un segle, envoltats pel món idíl·lic de vinyes dels luministes i lluny de la capital, que semblava a la quinta forca. Podent vendre a 1.000, perquè conformar-se amb vendre a 500? Podent llogar a 100, perquè conformar-se amb llogar a 10? Sense poder decidir com poden decidir els polítics, les nostres accions, o no accions, també han decidit els destins del Sitges que tenim avui, encara que continuem defensant el de *tota la vida*.

Estàvem en l'autopista, i cal deixar ben clar que, en general, les vies de comunicació sempre han estat his-

tòricament en la base del desenvolupament de societats i territoris. Si mai s'arriba a materialitzar, el corredor mediterrani de mercaderies serà, en el fons, la versió corregida, augmentada i revisada de la via Augusta romana, com ho va ser en el seu dia l'autopista AP-7. Era bastant previsible, doncs, que la inauguració dels túnels del Garraf influís en el nostre futur. Amb motiu de la inauguració del segon tram de la Pau Casals, el maig del 1998, l'aleshores conseller de política territorial, Pere Macias, reflexionava sobre la influència d'aquesta via ràpida en el creixement de la comarca del Garraf. Només havien passat sis anys i Macias -que defensava el preu com un limitador del flux de visitants- ja es preocupava pel que veia: *"Pel que fa a la comarca del Garraf, crec que ha crescut molt, i hem de ser moderats [...] I, si se'm permet un consell de conseller, penso que un gran creixement no és bo. En aquest moment, el que cal fer són les coses molt ben fetes"*.

L'autopista connectava, doncs, realitats fins aleshores bastant més allunyades. En conseqüència, era d'esperar que, a l'impacte econòmic positiu que suposava la presència més sostinguda de ciutadans atrets per la possibilitat de plantar-se a la Blanca Subur en mitja horeta, s'afegís una certa sensació de la població autòctona de metropolitanització del municipi.

Per altra banda, mai no ha deixat d'haver-hi un degoteig d'opinions a l'entorn de la nostra singularitat territorial, partida pel massís del Garraf. Fa deu anys, la Generalitat de Catalunya encarregava a un grup d'experts un estudi per a treballar en la futura revisió del model territorial de país. Era l'informe Roca, que, sense embuts, proposava la incorporació de les Botigues de Sitges a Castelldefels. En la mateixa línia, Maite López, que fou regidora del grup mixt a l'ajuntament i veïna d'aquell nucli, definia aquesta part del nostre terme municipal com a *zona fronterera*, pel fet que, administrativament, depèn de Sitges, i que, per proximitat i comoditat, els seus ciutadans utilitzen part dels serveis de Castelldefels. I Estanislau Roca, arquitecte responsable de la redacció del projecte inicial del nou pla general, afirmava que *"l'època dels pobles autistes ha passat a la història: en el futur, que ja és avui, cada poble esdevindrà una peça de la màquina total metropolitana"*.

El juliol del 2002 l'economista Pere Lleonart publicava un estudi sobre el futur del Garraf, amb l'horitzó posat en el 2016. Segons Lleonart, Sitges ja actuava aleshores com un barri de Barcelona, Vilanova no tenia prou força com a capital de comarca i Ribes tenia aspiracions de ser més del que li toca. Vaja, que, ras i curt, venia a afirmar que la comarca treballa a Barcelona, dorm a Ribes, es diverteix a Sitges i compra a Vilanova, mentre que els barcelonins treballen a la capital, dormen i es diverteixen a Sitges, gairebé no pensen en Ribes i

van a comprar a les grans superfícies... Amb franquesa podem preguntar-nos si formem part de l'àrea metropolitana de Barcelona?

En esperit, òbviament no, o vull creure que no, perquè la vena històrica de la vegueria tira. En la praxi, per a posar dos exemples, Sitges s'ha d'empassar el fet d'ésser venuda a l'exterior dins del mateix paquet, dit *Costa de Barcelona*, que aplega com un calaix de sastre destinacions difícils de pair amb coherència, o s'ha de preocupar per si mai l'entitat metropolitana del medi ambient entafora una incineradora de residus a Vallcarca. En qualsevol cas, l'autopista obrí la porta a nous reptes que calia administrar amb rapidesa per la seva complexitat.

Aquell Sitges immediatament posterior als Jocs Olímpics de Barcelona, tenia, en números rodons, 13.000 habitants llargs. El 1989, quan l'autopista encara ens quedava prou lluny com per a poder plantejar hipòtesis sobre el seu impacte en les nostres vides, amb Jordi Serra d'alcalde, s'aprovà un pla general nascut a les acaballes de l'època de Josep Cots. El 1993, la vila encara conservava els Molins, ca l'Antoniet, Miralpeix i les Pruelles, feia ben poc que acabava d'inaugurar la monumental piràmide esglaonada del Gran Sitges, esperava construir un conjunt de pàrquings que quedà a mitges, ningú no sabia quina empresa era Dolce o que més enllà de Terramar sorgiria el Playa-Golf, i s'intentava superar l'esforç econòmic que suposà la gran inversió que molts establiments hotelers varen fer per a posar-se al dia i trencar l'estacionalitat.

Fonamentalment, com avui, es vivia del turisme i del comerç, i, en conseqüència, l'augment de visitants fora de temporada va ser vist amb raonable esperança per un sector pioner que, ben aviat, comprovaria com molts dels seus treballadors marxaven a fer de paleta, amb l'objectiu de guanyar-se millor la vida... A l'altra cara de la moneda, el Sitges que molts ja havien descobert abans de l'autopista, captivava prou per continuar-hi venint un cop oberta i, després, per venir-hi a viure cercant una anhelada qualitat de vida. S'ensumava en el nostre model econòmic un canvi radical, que el president del gremi d'Hostaleria va saber advertir en dos fronts, quan l'olla arrencava a bullir. L'abril del 1998 Joan Anton Matas afirmava: *"Des del sector, nosaltres volem que Sitges creixi turísticament, i no urbanísticament com a ciutat dormitori"*. I, quatre anys més tard, l'abril del 2002, reflexionava de manera explícita sobre el risc que la riquesa del municipi fos excessivament dependent de la inversió de capital exterior i sobre el risc de no tenir capacitat suficient per assumir els serveis als ciutadans quan no es pogués comptar amb els ingressos de les llicències d'obres...

Mentrestant, els sondeigs de l'ajuntament del tombant de segle certificaven que al 93% dels sitgetans enques-

tats els agradava viure a Sitges, el 57% considerava que la qualitat de vida al municipi era bona i el 36% molt bona. El cas és, que si, en les tres dècades compreses entre 1960 i 1990, Sitges augmentà la seva població en 2.000 persones, en els vint anys que ens separen dels Jocs Olímpics l'ha augmentada en 15.000. Ja som, doncs, 28.000. Els semblen molts? Siguin molts o pocs, el 2001 l'equip redactor del pla general apuntava amb preocupació que, de seguir el ritme de creixement superior al 4% anual, l'any 2011 Sitges tindria... 28.000 habitants. O sia, que fa 10 anys els especialistes encertaren de ple en la previsió, tot i que erraren en pensar que no arribaria a complir-se.

En el fons, qui ha modulat el nostre creixement més que qualsevol altra limitació normativa i/o institucional ha estat el mercat. La vila, doncs, ha crescut, en bona part, gràcies a les facilitats amb què moltes de les persones que abans ens venien a veure hi varen poder venir a viure. A viure o a residir-hi? La implicació dels nouvinguts en la vida quotidiana, les tradicions i el teixit associatiu de Sitges esdevindrà el centre de moltes converses durant aquest període, en el qual s'incorporaven al nostre padró, pel cap baix, a la vora de 800 ciutadans per any, mentre que un bon grapat de sitgetans de naixença havien d'exiliar-se per no poder-se pagar una vivenda.

Així, s'incorporaren a la nostra casuística local les denúncies dels qui es cremen per Festa Major i continuen posant-se a primera fila, dels qui es queixen perquè als jardins del Prado es fa jazz, o perquè el quinto del Retiro fa soroll. O dels que truquen a la policia perquè els molesten les revetlles, o perquè no poden treure el cotxe per Corpus, ni obrir la botiga per *Santa Tecla de los coj...*

El gener del 2005, l'arquitecte Josep Casanova mostrava la seva sorpresa en constatar la bel·ligerància mostrada per alguns dels sitgetans postautopista que, davant del debat sobre el creixement, demanaven, paradoxal-

ment, que no vingués ningú més a Sitges, quan ells vingueren en el seu moment... I és que, malgrat els exemples, créixer, *per se* no és dolent. Un poble que no creix és un poble mort, però un poble que creix massa és un poble que corre el risc de morir d'èxit perquè posa contra les cordes la seva capacitat d'integrar socialment els nouvinguts i, a la vegada, la de mantenir els serveis públics o de posar en marxa noves infraestructures sense que la caixa comuna se'n ressenti.

Vet aquí una balança de servituds difícil d'equilibrar, i més si es té en compte la inèrcia imparabile en la qual ens vàrem veure immersos fins fa quatre dies. Es tracta, doncs, de créixer com cal. Vet aquí el problema. El mes de maig del 2000 la secció de l'Eco deixava tres preguntes intemporals a l'aire: "A Sitges es viu bé?, a Sitges es viu més bé que abans?, en el futur, a Sitges es viurà tant bé com ara?" Els sociòlegs de l'Autònoma, Salvador Giner i Víctor Climent, presentaren el 2006 un estudi sobre les bones pràctiques cíviques a Sitges. En ell, a més d'incidir en l'assumpte de la integració social, ja comentat, apostaven, just quan érem a les portes de la crisi, per la obligació d'obrir un debat sobre el nostre model de desenvolupament econòmic i les seves conseqüències. Una demostració inequívoca que no havíem fet els deures mentre les vaques anaven grasses.

El maig del 2005 em preguntava: "*Quan el volum de la construcció decreixi i les llicències d'obres també, quin altre sector econòmic que no sigui el turisme tindrà Sitges per a poder assumir la despesa que suposarà el manteniment de totes i cadascuna de les infraestructures d'una població encara més gran que l'actual?*". El moll de l'os de la història recent de Sitges rau darrera d'una petita quimera: com créixer de manera sostenible, controlada, bonica, coherent, socialment acceptada, respectuosa amb el patrimoni del passat, econòmicament rendible, tècnicament valorable i escrupulosa amb la norma, sense morir en l'intent? Una quimera, una utopia, si és que es desitja no perdre mai llen-

çols en aquesta bugada, quan, de fet, no hi ha canvi, transformació o evolució sense pèrdues.

Créixer de manera sostenible..., sostenible..., quant de temps fa que no escolten el mot sostenibilitat? Per a explicar-ho d'una manera didàctica i pragmàtica, diríem que l'urbanisme sostenible és aquell que no genera al municipi més càrregues de les necessàries a l'hora de mantenir-lo. Estirant l'argument arribaríem a una conclusió molt perversa en el cas de Sitges: és més sostenible, per a un municipi, una illa de blocs de pisos que una de xalets. Més ciutadans, més ibis per metre quadrat, i així seguiríem... Vaja, que és més econòmic de mantenir el Poble Sec que Terramar.

Ara bé, què és més bonic una ciutat jardí o un paisatge de pisos? Encara que ho podríem desitjar, no tots podem viure en una torre o en un xalet amb jardí. Què hem de fer, doncs? Sembla que parlem de la prehistòria, però hi va haver un temps en què l'anomenat creixement sostenible va esdevenir l'epicentre de la controvèrsia social i política, motivada, sobretot, perquè una bona majoria pensava, i encara pensa avui, que el que s'estava construint era un veritable bunyol. No els mancava raó. Tot i que a Sitges s'han mogut molts diners, poc urbanisme s'ha arribat a fer i pocs edificis s'han arribat a construir que ens enorgulleixin de debò. Potser, si molt m'apuren, cap.

El febrer del 1999, just quan estàvem a punt d'arribar als 20 000 habitants, la *Crònica local* apuntava que la qüestió estava destinada a convertir-se, i amb més força que quatre anys enrere, en un dels temes fonamentals de la campanya electoral de les municipals. El gener del 2006, el gerent del gremi d'àrids de Catalunya, Jaume Puig Canal, afirmava que la "*sostenibilitat és un tamboret que s'aguanta sobre tres potes: l'ambiental, l'econòmica i la social. No serveix de res tenir una muntanya molt verda si la gent no es pot guanyar la vida o es mor de gana, o si no hi ha un sistema econòmic que permeti que la gent visqui amb normalitat*". Què els sembla?

* * *

Amb l'autopista a ple rendiment i Sitges en la nineta dels ulls de molts barcelonins amb possibles, les primeres notícies a l'entorn d'un cert moviment en el sector immobiliari comencen a aparèixer a mitjans del 1995 a la secció, quan exposava que, segons un estudi de la societat de taxació, Sitges era, després de Barcelona i de Sant Cugat, la tercera població de Catalunya amb el preu més alt per metre quadrat de vivenda: unes, avui miserables, 180.000 pessetes –uns 1.100 euros al canvi–, que eren un capital davant de les 65.000 pessetes per metre quadrat –365 euros al canvi– que costava un pis a... Amposta. Dos anys després, l'octubre del 1997, l'evidència ja s'havia fet ben present i la secció en deixava constància: "*Les agències immobiliàries són*

els nostres rovellons particulars. Neixen a cada cantonada. A cada carrer. A cada planta baixa acabada de construir. Serà cert que aquest poble dóna tant de si?"

El 1999, la societat de taxació ja situava el metre quadrat a casa nostra en una mitjana de 298.000 pessetes el metre quadrat. Havia pujat un 47% respecte el 1998, i en algunes zones de Sitges ja es podien trobar pisos a 800.000 pessetes el metre quadrat. El 2001, la secció ja constata que es venen a 70 milions de pessetes pisos de 70 metres quadrats i locals comercials a preus estratosfèrics. Em permetia dir: "*En aquest camí estem, fins que quedi corda per donar. Aprofitem-la doncs, sense deixar de pensar en el dia que la corda afluixi*". La llei de l'oferta i la demanda, aquella que voreja el llinard de l'ètica i la legalitat, i que no està escrita però és implacable, començarà a imposar la seva lliçó sense restriccions. I la lliçó n'és una de sola: només és car tot allò que no es pot pagar. Per la resta, barra lliure.

Entràvem dins del parany del segle XXI. No hi havia activitat professional més ben remunerada ni negoci més rendible que comprar i vendre pisos, locals o terrenys. Quelcom que temptava directament qualsevol convicció personal. Ho confesso el maig del 2002, quan dic que "*no puc garantir que no em trontollin les conviccions si m'oferrissin un dineral pel que sigui*". Qui podia oferir un dineral? Seguint el fil exposat abans per Joan Anton Matas, el president del gremi de constructors de la comarca del Garraf, Tomàs Gracia, sempre ha cregut -i en això caldria posar matisos, però deixem-ho així- que han estat les empreses forànies les que s'han aprofitat de Sitges i, un cop fets els diners, han marxat deixant-nos el gec.

El maig del 1999, Gracia afirmava que "*totes les empreses d'aquest país eren constructores i ara són promotores [...] Hi ha hagut un tema molt important que ha estat l'abaratiment del crèdit. Això és un cicle, això acabarà. [...] No és bo tenir molta feina avui i que d'aquí quatre anys els constructors de Sitges ens quedem sense. [...] Això és responsabilitat de tots. Primer, dels qui manen al poble. [...] El que ha passat a Sitges és que han vingut quatre o cinc empreses que han aprofitat el sòl i aquí potser acabarà manant el que tingui aquell terreny que ja ha comprat. [...] Els especuladors ja han vingut. Són els que han comprat el terreny*".

Qui ha fet el negoci a Sitges?, em preguntava el juliol de 2002 en un article titulat *Qui té la guardiola?*: "*Els diners de debò els tenen aquells que, d'una forma absolutament lícita, ens han ajudat a omplir bona part de la guardiola sitgetana, mentre la nostra consciència mandrejava, ben farcida d'aquella complaença i despreocupació que dóna el saber-se amb la vida momentàniament resolta*". Quines eren les grans empreses que compraven perquè nosaltres vàrem vendre? Els en dié només una: Vèrtix. Qui és Vèrtix? Un dels grups de pro-

Can Pei | Cases del Sord

moció immobiliària més importants, sinó el més important, de Catalunya, protagonista de la primera modificació notable del pla general del 2005, per mor d'uns diguem-ne àtics a la Plana Est...

Una empresa d'aquelles que, si convé, poden esperar que vinguin temps millors. El juny del 2002 vaig preguntar per Vèrtix a Pere Junyent, Jordi Baijet i Lluís Marcé. Junyent, aleshores alcalde amb una proposta de pla general en el centre de la discussió, assenyalava una reflexió important sobre el paper dels sitgetans en el que passava, fent referència als qui, de la manera més lícita, varen vendre els terrenys de la Plana i Santa Bàrbara: *"Si els propietaris grans que hi havia hagut històricament a Sitges no ho haguessin venut, altres propietaris (grans en aquest moment) no ho haguessin comprat"*. Tant obvi com definitori del context del període en qüestió.

Baijet, aleshores candidat amb expectatives, manifestava obertament que Vèrtix estava influenciant en el procés de redacció del pla general. Al setembre del mateix any, durant el sopar de presentació del candidat socialista, Rafel Roig explicà una trobada de pel·lícula en un despatx de Barcelona, on el representant d'uns senyors de butxaca generosa suggeriren a Baijet, Roig i A mand Paco que es repensessin la postura del partit sobre el pla general si no volien que la seva imatge pública en sortís malparada.

Finalment, Marcé, que havia estat expulsat del govern

de Junyent el 2001 -arran del rocambolesc assumpte de la llicència d'obra de casa seva, del qual finalment la justícia l'exonerà- disparà amb bala quan es referí a una reunió, també de pel·lícula, a la casa de can Milà, quan encara era el responsable d'urbanisme. Allí, segons el seu testimoni, els representants de Vèrtix, propietaris d'entre 40 i 45 hectàrees, situades en els plans parcials de la Plana i Santa Bàrbara, es vantaren de donar per fet que la Generalitat aprovaria la seva intenció d'aconseguir una densitat de 30 vivendes per hectàrea a la zona, i que l'ajuntament s'hi podia posar fulles. El cap de llista de Nou Horitzó marxà de la reunió, i el més calent quedà a l'aigüera.

I el març del 2002, Baijet confessava que un important promotor immobiliari li va dir que la creu, o sia, les quatre grans extensions de terreny delimitades per l'eix viari format per la perllongació de l'avinguda Sofia amb el Camí dels Capellans, era un diamant en brut que sabia aprofitar. Quan hi ha diners, gestionar un ajuntament demana tenir-los ben posats per a fer front a les pressions del capital. Quan no hi ha diners, s'han de tenir ben posats per a fer front als creditors. No envejo el paper complicadíssim dels ajuntaments, tot i que qui no vulgui pols que no vagi a l'era.

Entre una negociació i una altra, feia temps que s'estava castigant la nostra sensibilitat: *On és la Blanca Subur?* em pregunto el juny del 1995 davant la imparable tendència de pintar els edificis amb una tonalitat

ocre clara, que arriba fins i tot a les escales de la Punta-ara parlaria d'aquest gris marengo que s'està posant perillosament de moda, però aleshores sovintejava la crema pastissera-. Un any després, a Can Girona ja arribaven els camions. Ho explico així: *"La faldilla de Miralpeix sembla preparar-se per a acollir nous inquilins [...], sobretot compte, precaució, no voldria que ens costés car..."*.

Cinc anys després de l'advertiment, el 2001, hi torno tot dient: *"En aquest Sitges d'inici de segle, on la ostentació s'ha convertit en virtut i les darreres escorialles de diner negre d'abans de l'euro encara corren per les immobiliàries i els concessionaris de cotxes de luxe, Miralpeix està predestinat a convertir-se en el nostre Beverly Hills particular. Parafraçant Alfonso Guerra, d'aquí uns anys el turó de Miralpeix no el coneixerà ni la mare que el va parir"*. No m'equivocava.

L'octubre del 2002 publico la foto, solitària, del molí de Miralpeix en el seu entorn virginal i, al costat, el dibuix del projecte de l'hotel Dolce, que s'inaugurarà la tardor del 2004. Tot passejant pels vials de la zona, mentre l'estructura circular s'alçava desafiant, escrivia el gener d'aquell any: *"No se si resultaria més adient referir-se a un paisatge engolit per una arquitectura, que no pas a una arquitectura integrada en el paisatge"*. Malauradament, no seria el primer exemple. Hi tornaré amb d'altres més tard.

Amb quines armes o eines podia enfrontar-se Sitges a les regles del mercat? Amb un bon pla general, un govern fort, i una classe política unida que sabés respondre a les inquietuds ciutadanes. Malauradament, els tres factors no coincidiren en el temps durant bona part del període en el qual el nombre de grues augmentava dia a dia. Teníem un pla general redactat quan les coses anaven una mica més a poc a poc, i que permetia construir a gairebé tot arreu. Una mena de xec en blanc per a les grans empreses promotores, que, en aquest estat de coses, situava *l'obra més perfecta que l'home ha creat a la costa catalana* en el punt de mira dels especuladors.

I teníem la indefensió de l'ajuntament, que, lligat de peus i mans, difícilment podia negar-se a actuacions urbanístiques que sobre el paper eren factibles, a no ser que estigués disposat a indemnitzar els propietaris de terrenys amb unes quantitats inassumibles per astronòmiques. Aquí valdria l'anècdota d'aquell governant que va dir que volia guanyar les eleccions per a poder manar, i que, un cop guanyades, s'adonà que els qui manaven de debò eren els altres i que poca cosa podia fer... Total, que teníem una norma escrita pensant en que tot seguiria com sempre, i que l'ajuntament continuaria fent calaix per llicències d'obres sense haver de patir gaire...

Les noves circumstàncies havien convertit el pla general d'abans de l'autopista, que plantejava com a

urbanitzable una bona part d'aquell Sitges que creixia amb moderació, en un veritable risc potencial per al nostre urbanisme, que acabà de consumir-se el 1997. El 17 de setembre d'aquell any, arran de la denúncia que féu un veí d'Aiguadolç sobre una parcel·la de la zona, una sentència del tribunal suprem declarà nul·la la totalitat del pla general de Sitges. En conseqüència, l'urbanisme sitgetà va haver de prendre momentàniament com a referència el pla urbanístic... de finals dels 50.

* * *

El juliol de 1998, poc després que el conseller Macias inaugurés la urbanització dels Molins, entraren en vigor les normes subsidiàries, el document d'infeliç memòria que substituïria el pla general fins a la redacció d'una altra normativa urbanística, i a l'entorn del qual giraran un sens fi de controvèrsies que esquitxaran la vida política municipal, tensant-la fins a l'extrem.

A tots els futurs regidors i/o candidats a l'alcaldia que hi pugui haver en aquesta sala, em permeto deixar-los, com qui no vol la cosa, tres suggeriments. Primer, no donin mai el vist-i-plau a una norma que sigui gaire interpretable o no dormiran tranquils. I, posats a fer, que la seva elaboració no els enxampi entre dues legislatures. Segon, no facin cap obra a casa seva que vagi més enllà d'enrajolar un lavabo o reformar la cuina o no dormiran tranquils. I ja en parlàrem, perquè les obres d'una cuina també foren motiu de discussió. Tercer, no menystinguin les plataformes ciutadanes, siguin les que siguin o no dormiran tranquils. A Jordi Serra li tombaren el projecte del pàrquing a la Fragata, a Jordi Baijet li han tombat el de la reforma dels museus, i a Pere Junyent li tombaren el pla general. O sia, que qui avisa no es traïdor.

El cas és que Sitges necessitava un nou pla general amb urgència. Les urgències mai no són bones, i els *timings* de l'administració sempre han anat per darrere dels hàbils estratèges del sector privat, acostumats a trobar-se com a peix a l'aigua en aquestes situacions d'incertesa administrativa. Mentrestant, el paisatge sitgetà ja començava a presentar aspectes veritablement preocupants. Escric el desembre del 1997: *"El Sitges de final de segle es veu abocat a un desenvolupament urbanístic bastant semblant al de tots els nuclis de població situats molt a prop de Barcelona [...]. Estic parlant de vivendes patró, que es poden construir aquí, a Sant Cugat o al Masnou, que cadascuna d'elles és clònica de la seva veïna, i que es venen com a producte d'alt standing a preu d'alt standing. Per tant [...] ja es pot donar per definitivament acabada l'època de les torres amb categoria estètica, que varen marcar la imatge de Sitges a l'exterior, per a entrar de ple en la d'allò que es fa a tot arreu i es ven a preu d'or"*.

Com es fa un pla general? Bàsicament, plantejant uns objectius comuns de poble, buscant un equip redactor

La Plana Est

que els pugui plasmar sobre el paper, i esperant que el departament d'urbanisme de la Generalitat -dirigit en aquell moment per l'omnipotent senyor Solans- no arrufi el nas en veure una planificació urbana singular, que poca relació tenia amb el model intensiu practicat arreu, perquè Sitges no és com a tot arreu -o no era com a tot arreu- i, d'alguna manera, calia no traïr gaire una personalitat pròpia de la qual hem fet bandera sempre. Cal no oblidar, que l'última paraula en la planificació de qual-sevol poble de Catalunya no la té el seu ajuntament, la té la Generalitat.

Els programes electorals d'una bona majoria dels partits polítics sitgetans que es presentaren a les municipals del 1999 coincidiren en la necessitat de redactar, tenint en compte la participació ciutadana, un pla general que pogués limitar el creixement de Sitges i, entre altres consideracions, contemplés la construcció de vivenda pública. Això de la vivenda pública, social, protegida o de lloguer assequible -que no és vivenda pública *stricto sensu* sinó més barata, sovint en tots els aspectes- sempre ha estat un assumpte complicat per als ajuntaments. Quan tot anava bé, cap constructora volia fer-ne perquè no li sortia rendible al costat del que en treien en les grans promocions. Ara que tot va malament, cap de les constructors que queden s'atreveix a fer-ne perquè potser cobrarà la feina quan servidor es jubili, i poques institucions en posen en marxa perquè els preus de mercat poden arribar a ser fins i tot més baixos que els dels pisos de preu taxat, i no trobarien comprador.

Tot és mal que mata, però val la pena recordar que en el seu moment, quan fa només cinc anys hi van haver prop de 800 sol·licituds per a la primera promoció d'habitatge assequible de La Caixa -113 pisos estructurats dins d'una mena de motels de carretera nordamericana de mala mort, plens de *pladur* per totes bandes- algunes veus ja apostaven perquè l'ajuntament cedís terrenys

públics a UTEs sitgetanes si es volien fer promocions que sortissin bé de preu. Ara en tenim per estona.

Superades les eleccions del 1999, la segona legislatura de Pere Junyent, aquella que començà amb una sessió constitutiva de comèdia d'embolics -que no cal detallar- i acabà com el rosari de l'aurora -que tampoc cal detallar-, tenia com a principal repte la redacció d'un pla general nou. En sengles articles publicats el gener de l'any 2000, jo em mostrava francament pessimista sobre la possibilitat de reconduir un creixement que aleshores entenia imparabile: *"El nou pla general no podrà controlar el que no ha estat massa capaç de controlar fins ara, i que és motiu de tantes reflexions. Sitges ha crescut massa ràpid, i el que s'ha construït en la més absoluta legalitat és, en alguns casos, de jutjat de guàrdia. [...] Algú pensa, de debò, que després d'aquests anys d'important desenvolupament podem aturar la imparabile llei de la oferta i la demanda, tot sacrificant guanys per a afavorir una concepció de poble en la qual sembla que molts coincidiríem? [...] El creixement de Sitges continua preocupant, però encara seguim parlant més dels seus problemes, que no pas d'allò que estem disposats a fer o a assumir o a renunciar o a decidir per a no tenir-los"*. En articles posteriors acabava interpel·lant-me sobre si, en el fons, li estàvem demanant a l'ajuntament, la institució que ens representa, un paper que com a particulars no estàvem disposats a exercir en la vida real, on si es podia tirar de beta es tirava.

El juny de l'any 2000 s'obre el període de concurs públic per a escollir equip redactor del pla general que ha de substituir les normes subsidiàries. Assenyalo aleshores que *"tots els representants polítics diuen que el nou pla general definirà el Sitges que volem els sitgetans"*. Frase lapidària que es podia agafar en passiva, tot preguntant-nos quin és el Sitges que volem els sitgetans.

Era, ja d'entrada, un objectiu amb ambició excessiva, perquè la goma d'esborrar del pla general s'aturava on començaven els drets legítims dels propietaris. La nova llei del sòl del 1998 ho deixava ben clar, per si algú en dubtava: *"Cuando se produzca la anulación de una licencia, demora injustificada en su otorgamiento o su denegación improcedente, los perjudicados podrán reclamar de la administración el resarcimiento de los daños y perjuicios causados"*.

L'urbanisme crea drets adquirits, i molt sovint els drets adquirits no acostumen a ser amics de les reivindicacions dels col·lectius ecologistes. La pressió de la plataforma dels Colls-Miralpeix, per exemple, molt activa en aquest període, aconseguí protegir part de l'espai natural, però a can Girona el mal ja estava fet d'antuvi. Preocupava el creixement però no hi havia unanimitat sobre com gestionar-lo. I no hi ha res pitjor per a un document de manifesta transcendència per a un territori, com és el pla general, que no trobar postures conciliadores.

"En definitiva -com assenyalava el juny del 99- el millor per a Sitges no és el millor per a tothom, perquè no tothom coincideix en allò que és millor per a Sitges". Els sona? Forma part de la condició humana posicionar-se més ràpidament per a assenyalat allò que no agrada, que no el que agrada de debò. A finals de l'any 2000 encara mantinc l'esperança sobre allò que es pot fer als nous plans parcials de la Creu: *"Seria bo que els promotors, arquitectes i constructors contemplant aquesta gran superfície com la darrera gran oportunitat per a desenvolupar un conjunt d'idees brillants i harmonioses amb l'entorn, amb l'objectiu final d'oferir als sitgetans quelcom que mereixen de fa temps. Al Parc de Mar no ha pogut ser, als Molins tampoc, a Can Girona està per veure... Aquí, si es vol, Sitges pot trobar una imatge amb la qual reconciliar-se"*. Ai Vicenç! Que n'eres d'il·lús, criatura! Si deixen un turista a la Plana Est mai no sabrà si és a Sitges, Viladecans, el Masnou o l'Hospitalet... Allò que dèiem. El març del 2001 es presentà l'equip redactor del pla general, dirigit per l'arquitecte Estanislau Roca, que estava format per 4 doctors en arquitectura, 14 arquitectes, 2 economistes, 1 enginyer de camins, canals i ports, 1 geògraf, 1 bidleg i 12 estudiants d'arquitectura que havien de treballar per al mateix malalt, la qual cosa no deixava de generar certa confiança. Per aquella època, La Caixa i l'institut Klein publicaven l'anuari econòmic de l'any 2000. Sitges tenia al tombant del segle XXI, 18.500 habitants i una taxa d'atur del 2,2% -ara estem per damunt del 9%, i encara gràcies respecte les dades d'altres municipis de la comarca-. Unes xifres, en definitiva, que palesaven el bon moment de la nostra particular bombolla.

Coincidí amb la notícia el final d'una reforma malaurada, la de la casa Joan Robert i Brauet, del carrer de

Sant Bartomeu cantonada amb el de Sant Gaudenci, que, rebatejada amb el renom de palauet Robert, substituï la tonalitat original de la façana per un blanc d'hospital, tot rematant les arcades posteriors amb fusteria d'alumini, i ambientant el terrat i el portal de l'escala amb una il·luminació nocturna blavosa, que valdria per a qualsevol club nocturn amb copes i final feliç. Han passat deu anys, enguany la casa en fa cent i, segons sembla, l'ajuntament va guanyar el procés judicial que obliga a la promotora a retornar l'edifici al seu estat original, però l'immoble segueix igual...

Sigui com sigui, l'equip redactor del pla general tingué la proposta a punt set mesos després d'haver-se presentat en societat. En l'interim, la vida política viurà molt alterada, agitada, nerviosa, arran del cas Basili 97, que posà sobre la taula responsabilitats ètiques, polítiques i tècniques que, fins que la justícia no va resoldre, deixaren esqueixat, físicament i emocional, l'equip de govern.

Mentre Lluís Marcé, davant de la insistent pressió del partit dels socialistes, ensenyava als periodistes tots i cadascun dels racons de la seva nova casa, manifestant que no havia merescut cap tracte de favor i que els tècnics havien interpretat la seva llicència d'obra com n'havien interpretat moltes d'altres del municipi, l'alcalde Junyent decidí destituir-lo, per entendre que amb un procés judicial obert el regidor d'urbanisme no podia continuar assumint la titularitat del càrrec. D'aquell episodi, amb visos de tragicomèdia -només cal recordar les declaracions del cap de llista de Nou Horitzó dient que tot responia a ordres des de dalt, pressionades pels interessos immobiliaris, i que un motorista li havia enviat el comunicat de l'alcalde tal com feia Franco amb els ministres- en va quedar una tensió latent entre els fins aleshores socis de govern, que demostraren una veritat eterna: no sempre allò que uneixen els pactes postelectorals dura tota la vida.

Si els professionals del pla general escoltaren o no els crits dels protagonistes del conflicte, ningú no n'ha deixat notícia, però la criatura s'havia quedat sense un dels seus avaladors. Tres articles de la *Crònica local* es dedicaren a intentar explicar les línies bàsiques d'aquell pla general que mai no arribaria a aprovar-se, ni mai no arribaria a explicar-se en un acte públic, tret d'exposar-se'n la maqueta al saló de plens de l'ajuntament. Només n'agafo dues frases fonamentals en el capítol dels objectius. Primera *"establir un model urbanístic que contrasti o freni el mercat immobiliari"*. Segona, millor que la primera, *"la promoció turística d'un indret és incompatible amb la seva conservació"*. Ho repetiré, perquè vivim en una destinació turística de referència: en les pàgines prèvies als plànols, els tècnics del primer pla general afirmaven que *"la promoció turística d'un indret és incompatible amb la seva conservació"*.

Més enllà de les frases contundents, el que havia de tombar de debò la feina de l'equip d'Estanislau Roca seria un altre concepte que, des del punt de vista social, neguitejava moltíssim. A l'entorn del Sitges, ple d'edificis banals propis d'un creixement a alta velocitat, només calia afegir-li un altre ingredient perquè el cocktail esdevingués explosiu. I l'ingredient s'hi va afegir en forma de xifres, totes molt diferents, però totes elles sota un mateix paraigües: la massificació. Un enemic del poble que es movia dins d'un petit univers de densitats d'habitatges per hectàrea, volumetries, metres quadrats, plans parcials, juntes de compensació, reserves de sòl... Un cabdell difícil d'administrar pels tècnics i encara més difícil d'entendre a peu de carrer. Tant difícil que, per a fer-ho fàcil només calia deixar anar un número: 48.000 habitants.

* * *

Abans d'arribar a l'encesa polèmica del sostre previst d'habitants, passo un moment per un altre dels nous barris que anava creixent en la llunyania. El 2002 la *Crònica local* comença esborronant-se davant del que veu a can Pei. Un exemple paradigmàtic de com la intenció de desenvolupar un pla parcial que tingui una gran superfície de terreny d'ús públic per a gaudi dels veïns i de la ciutadania en general, no sempre es veu recompensada per un urbanisme que plagui, perquè, molt sovint, la contrapartida del primer objectiu no és altra que permetre un índex d'edificabilitat molt alt a la resta de terreny privat.

Per a explicar-ho en poques paraules: hi haurà més espai públic a canvi de blocs de pisos més alts, o hi haurà menys espai públic a canvi de blocs de pisos més baixos. I si encara no ho tenen clar, a l'altre extrem del model urbanístic de can Pei hi ha, també, la referència de Terramar, plena d'espais verds de lleure privat. Vagin amb compte, perquè, avui, Terramar és un caprici molt bonic, del qual ens podem enorgullir, però que no passaria cap examen de sostenibilitat.

Amb que ens quedem? La *Secció* creia, i creu, que can Pei és lleig i que hi deu haver un terme mig entre Can Pei i Terramar. Aquella passejada del mes de gener del 2002 no fou gaire edificant, i això que encara estava per construir l'escola Maria Ossó, un nou exemple d'arquitectura freda, impersonal i poc humana. Així vaig descriure el que podia veure: "*Per damunt del centre de disseny d'Audi, ha nascut un nou Sitges, d'important magnitud i impersonal fesomia. Construït com s'han construït sempre les grans promocions de pisos, a base de l'ús sistemàtic d'un mateix patró arquitectònic, repetit tantes vegades com possibilita el terreny i la normativa. Allò que, fins avui, molts sitgetans ho veien fent escarafalls a les poblacions del cinturó de Barcelona, ja ho tenim aquí*".

23 de febrer del 2002. Vàtua l'olla amb la data, també. A l'*Eco de Sitges*, Nou Horitzó publica un plànol. Una càrrega de profunditat política. Un document de treball en el qual es plantejava la proposta d'ordenació de la Plana i Santa Bàrbara, en la qual es preveien 3.877 habitatges, disposats en blocs de pisos de planta baixa més quatre i de 100 metres d'amplada. La publicació d'aquest plànol generà una reacció en cadena que arrossegà la classe política, la ciutadania, l'equip de govern, l'alcalde, i... el pla general. Junyent s'esforçà a explicar que el límit de 48.000 habitants responia als màxims que preveia el pla general del 1989 si s'esgotava el sostre edificable, però ja era tard.

Aquell pla general, massa poc explicat i massa poc treballat en comú per part de tothom, estava sentenciat per una xifra que, a més d'espantar, escombrava qualsevol matisació i raonament sobre el particular. Després de diferents actes amb important assistència de públic, la plataforma antimassificació convocà el 6 d'agost següent una manifestació multitudinària que demostrà fins a quin punt una gran quantitat de sitgetans creia inadmissible els futuribles que preveia el pla general. Quan els conflictes prenen unes dimensions tan grans, no se sap mai on acaba la reivindicació legítima i on comença l'estratègia política. És, ha estat i serà inevitable, que totes dues convisquin o coincideixin en moments transcendentals de la història. I en aquest no fou una excepció.

Convergència i Unió gairebé es quedà sola en la seva defensa del pla general. Fins i tot el malaurat Nacho Deó va admetre que li hagués agradat que els treballs s'haguessin realitzat amb menys secretisme... No passen gaires dies i les quantitats es suavitzen. El pla estableix un sostre màxim de 36.500 habitants de primera residència, i un de 40.500 si s'hi afegeixen els de segona un cop Sitges hagi desenvolupat tot allò desenvolupable. Però la malfiança ja estava socialment instituída i s'evidenciava una situació sense gaires sortides possibles, envoltada de missatges desencisadors.

L'exdiputat Francesc Vendrell, mà dreta de Piqué –i protagonista a l'ombra d'un conflicte dins el si de la secció local del Partit Popular, arran de la candidatura per a les municipals del 2003– es mostrava d'una contundència aclaparadora en la *Crònica local* del 16 de novembre: "*Se'ns ha anat aquest poble de les mans. Era un poble turístic, d'un tipus de turisme determinat, i en aquest moment ja és una espècie de municipi turístic-ciutat dormitori massificada. I això ja és un altre model de poble. El problema és que hi hem arribat sense haver-ho planificat*". Un any després, el desembre de 2004, Ramon Artigas, fins fa ben poc regidor del partit popular a l'ajuntament, sentenciava: "*En bona part ens hem venut Sitges, però tampoc no hem fet gran*

cosa per a canviar el rumb del nostre destí". Una declaració fàcilment interpretable, encara avui. En els darrers anys Sitges ha agafat, d'una forma absolutament legítima, el camí de la màxima rendibilitat amb el mínim risc. El pla general ha estat, per sobre de tot, conseqüència d'una conjuntura on gairebé s'ha donat més valor a l'indret on es viu que no pas a les persones que hi viuen.

Mentrestant, es continuaven fent pisos a preu d'or, tot i que el president del gremi de constructors insinuava que la construcció s'havia frenat una miqueta. Res gaire preocupant. Amb el pla general potes enlaire, un article a *El País* reblarà el clau. Oriol Bohigas, arquitecte i urbanista de referència, autor d'algunes de les obres de la Barcelona olímpica i també de la lletgíssima ampliació d'El Corte Inglés de la plaça de Catalunya de Barcelona, agafa la ploma per a escriure un article demolidor titulat *Sitges la fea*. Era el 22 de gener del 2003, a pocs mesos de les eleccions municipals, i a punt d'ésser presentat Acció per Sitges, el partit que, liderat per Andreu Bosch –l'home que va saber capitalitzar bona part de les inquietuds de la plataforma antimassificació– aconseguiria tres regidors en el seu bateig polític. Bohigas, que fou regidor a l'ajuntament de Barcelona, com a independent a la llista del PSC, disparà a la línia de flotació del nostre ego, amb un manifest, que deia des de fora allò que molts pensaven des de dins. Em permeto rellegir-ne bona part:

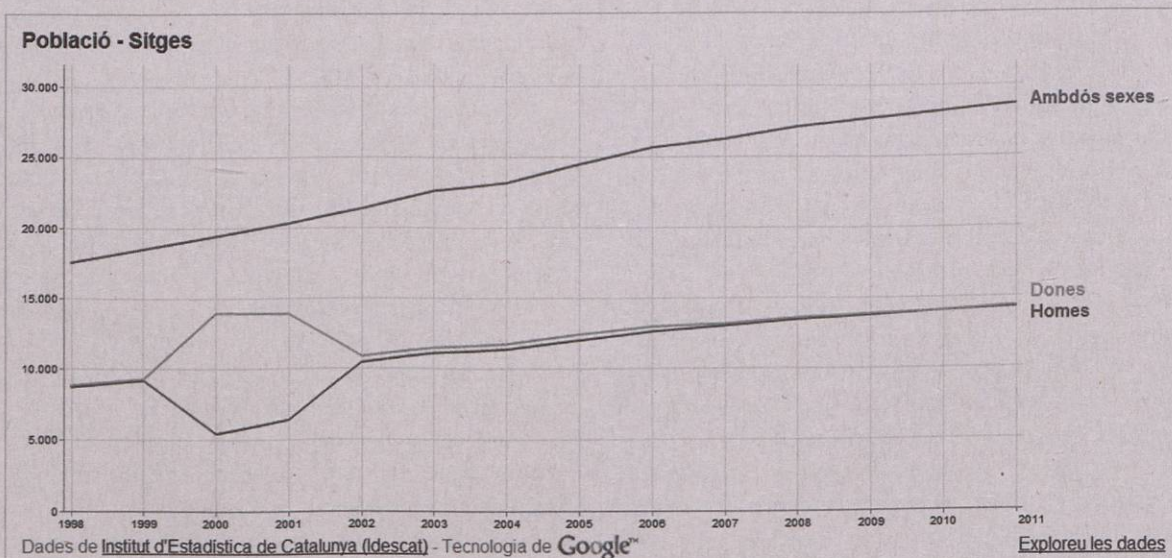
"Hacia tiempo que no visitaba Sitges. Aunque ya conocía su degradación urbanística, esta vez me he quedado atónito ante tantas barbaridades, tantos errores, tanto desprecio a una tradición de cultura y de vivacidad turística que prometía unas perspectivas de cierta distinción social y urbana. Ahora se ha convertido en una de las ciudades más agresivamente feas de

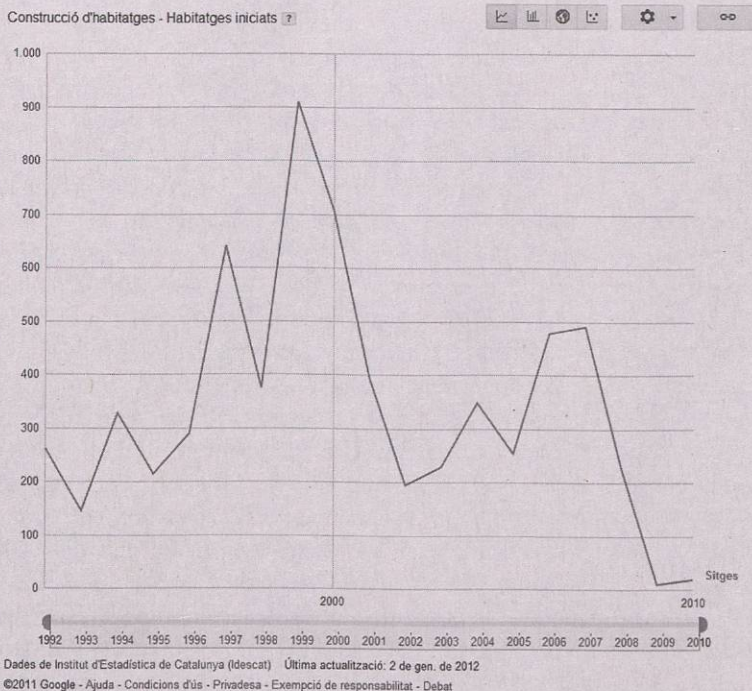
Cataluña y lo que queda del minúsculo centro histórico y los residuos de los testimonios de los años felices y prometedores no logra siquiera difundir un aliento de dignidad. La desenfadada suburbanización degradada del paisaje del entorno no creo que tenga ningún paralelo, aunque sea un fenómeno evidente también en todas nuestras ciudades, sobre todo los centros turísticos y balnearios.

Pero no recuerdo en Palafrugell, en Sant Feliu de Guíxols, en Pineda, en Salou o en las playas decadentes de Castellón y Valencia un caso como el de Sitges, ni en la cantidad acumulada ni en la pésima calidad arquitectónica. Con un agravante: en la Blanca Subur, como se la llamaba antes, la arquitectura de los nuevos apartamentos –esos bloques construidos con material escatológico– ha invadido sus propios ensanches urbanos y ha convertido toda la ciudad en un suburbio centralizado, un catálogo comprimido de fealdades insanas, invivibles, una escenografía de la barbarie.

¿Quiénes pueden ser los culpables de este desastre? Ante todo, hay que acusar a los propietarios y promotores inmobiliarios y a sus arquitectos. Pero los promotores no han hecho más que apurar las ventajas económicas que les proporciona eso que se llama liberalismo y economía de mercado. Ya nos vamos acostumbrando a que la especulación –incluso la ilegal– sea aceptada sin principios morales como un mal indispensable para el pretendido enriquecimiento colectivo. Pero, en cambio, a los arquitectos ¿es que no vamos a exigirles unos principios éticos y una solvencia profesional? ¿Por qué se habrán acumulado tantos arquitectos inmorales en la bella geografía de Sitges, aquella en la que antes de la guerra artistas y burgueses ilustrados se habían esmerado tanto?

Quedan los restos de la generación de Rusiñol y

Utrillo, y también la escasa pero excelente presencia más reciente de Sert-Torres, Mitjans, Sostres, Coderch, Correa-Milá, perdida y mutilada entre basuras ignominiosas. ¿Quiénes son esos nuevos arquitectos desaprensivos? Habría que provocar la indignación popular —si es que el pueblo tiene todavía capacidad de indignarse— escribiendo en la fachada de cada casa y de cada bloque el nombre de su abominable autor. Pero la responsabilidad de los arquitectos es incluso anecdótica al lado de la de los funcionarios y políticos municipales. He de suponer que cada edificio, cada nueva calle, cada urbanización, tiene una licencia oficial, porque no me atrevo a atribuir todos los desastres sólo a la desidia administrativa o a la corrupción.

¿Qué pensaban los arquitectos asesores del Ayuntamiento y los alcaldes elegidos democráticamente cuando firmaban licencias que inevitablemente comportaban la cancerización de su ciudad y de todos sus entornos? Una pequeña parte del desastre se puede atribuir a los alcaldes franquistas, que eran, públicamente, unos irresponsables. En cambio, a los demócratas, en cuyo ejercicio se ha producido la hecatombe, hay que acusarlos, sin duda, de mal gobierno. Si les preguntamos por qué lo permitieron, muchos de ellos nos darán respuestas encubridoras de diversas incapacidades inconfesables y quizá la única válida sea que la pésima financiación local, tan mal planeada por el Gobierno central y por el de la Generalitat, sólo se podía mejorar con el aumento indiscriminado de licencias de construcción en el ámbito del municipio, aunque fuesen abusivas e ilegales”.

Potser ara valdria la pena recordar la frase del gran Mies van der Rohe: “L’arquitectura comença quan es col·loquen dos totxos bé. És l’acte d’ésser conscient de construir, no només des del sentit comú, també amb sentit artístic”. És evident que a casa nostra ens van fallar els dos conceptes a la vegada.

* * *

Les eleccions del 2003 agafen el pla general sobre la taula, amb alguns debats pendents de resoldre’s, entre els quals hi ha l’aposta pel creixement vegetatiu o les previsions de cara a un futur soterrament de la via del tren, passant per establir sobre el paper un calendari de desenvolupament que, fet i fet, el mercat seguia regulant en la pràctica. Quedaven encara dos anys perquè la constitució urbanística de Sitges s’aprovés definitivament. La vila tancarà l’any 2003 amb un padró de 23.172

habitants, i una frenada en la incorporació de nous vilatans respecte el 2002, any en què s’empadronaren 1.208 persones.

El nou govern municipal presidit per Jordi Baijet, acompanyat per IC-V, ERC i AxS, reprèn el fil del procés amb la creació d’una comissió que haurà de reconduir les coses, en un context general més asserenat en tots els àmbits, gràcies, en part, a la personalitat d’un Baijet que arribà a l’alcaldia amb un punt d’il·lusió optimista i benintencionada, i convençuda que cal donar un cop de timó. I, sobretot, al fet que tothom està veritablement esgotat de discutir durant mesos. Amb el canvi de color de l’ajuntament, les discutides, més o menys atacades pel joc polític, es van desinflar de cop.

A l’horitzó, s’insinuen els primers canvis en la conjuntura econòmica, amb una certa estabilització del mercat immobiliari, que segueix, malgrat tot, oferint pisos a preus d’escàndol. Tant és així, que a finals del 2003 el Banc d’Espanya conclou que si ningú posa remei a la imparable escalada de preus, el mercat pot fer un pet com un gla. Quantes persones es poden trobar avui que deien ahir que tot faria un pet com un gla?... A peu de carrer, de nou, el canvi d’any porta novetats desagradables. Aquesta vegada, darrere dels pisos d’en Núñez ha nascut un aparthotel baluerna, que descriu d’aquesta forma el gener del 2004: “Hores d’ara, alguns dels propietaris del Parc de Mar ja poden saludar al client de la 305, o de la 407 del Sunway Playa Golf, l’edifici que els ha consumit, sense pietat, la panoràmica visual”.

El juny del 2004, just quan la magnífica reforma de la casa Bartomeu Carbonell del Cap de la Vila desmunta

les seves bastides, l'ajuntament i la junta de compensació de la zona lliguen el desenvolupament de la Plana Est. En surten menys pisos que els que contemplava aquells famós plànol, i més dels que es preveien inicialment. I així, el mateix mes escric: *“Si s’admet la massificació i la impossibilitat de desclassificar terreny, perquè el municipi ni pot pagar indemnitzacions impossibles ni inversions milionàries en solitari, les úniques solucions –a més de l’ajut de les administracions pertinents– passen per la negociació amb els propietaris del sòl o amb les promotores, amb l’objectiu d’assolir el finançament per a equipaments públics, o el control del procés de creixement i de la qualitat de les edificacions”*.

Tampoc a la Plana Est hi haurà sort. Gairebé tres anys després, els blocs de Vèrtex ja estan fets i, on la norma contemplava només casetes de serveis amb teulada a dues o quatre aigües, la promotora ven àtics..., vatua l’olla!... El 7 d’abril del 2007 em passejo pel que aleshores anomeno futur i, com era previsible, l’aspecte del futur no m’entusiasma: *“El que s’està fent a la Plana Est és la metastasi d’allò que s’està fent a tota l’àrea metropolitana de Barcelona. Un urbanisme impersonal, insuls i descaradament repetitiu. El panorama urbanístic que s’albira a la Plana no crec que sigui mereixedor de cap medalla al mèrit. Al cronista li resulta tot rematadament lleig. Si el que veig és el resultat del millor que podia fer-se, no vull ni pensar en les hipotètiques conseqüències del pitjor”*.

El 25 de novembre del 2004 el pla general de Sitges s’aprovà inicialment. No es pensin que les xifres totals variessin gaire de les del seu antecessor que s’havia enviat a la picota. Es parlà d’un sostre de 45.000, 48.000 o, fins i tot, de 50.000 habitants. Mesos després, Andreu Bosch certificà que, amb els papers a la mà i aplicant la mitjana catalana de 2’6 habitants per vivenda i si es desenvolupessin totalment les previsions del document, el nombre màxim de sitgetans seria exactament de 43.324. Ni 43.323 ni 43.325. Vist des de la perspectiva del temps fins i tot té un punt de conya la xifra exacta.

Aleshores, però, els números es presentaren embolicats amb una cel-lofana més aparent: el nou pla general havia nascut –després s’esqueixà una mica– mercès al consens entre els catorze membres del consell assessor i volia garantir que la identitat de Sitges no en surtis més malmesa del que ja estava. Aquest aval pot relacionar-se, una vegada més, amb les vicissituds de la condició humana: les penes compartides són menys penes. Potser per això, a l’hora de l’aprovació definitiva, una gran majoria dels responsables de l’elaboració del document diran que aquest és el millor pla general que s’ha pogut fer, o que *“aquest és el pla general de tothom i de ningú a la vegada”*.

Amb tot, aquell novembre del 2004, en un article titu-

lat *Fumata blanca*, confesso que *“sóc enormement escèptic, però no puc més que agafar-me a aquest consens com qui s’agafa a un ferro roent. [...] Ara que sortim d’un període de diàleg asserenat i realista, m’agradaria saber si es pot constatar fins a quin punt resultaren enganyoses algunes de les demandes que se li feien al pla general tres anys enrere..., si es podia parlar de desqualificar terrenys amb aquella alegria, si es podia parlar del creixement vegetatiu... Alguns criticaren el criticable procés de redacció del pla general inicial, però està per veure si d’altres aprofitaren l’ocasió per a expressar arguments imprudents”*.

Però encara havien de passar més coses abans de l’aprovació definitiva. Francesc Rusalleda, membre d’Acció per Sitges que va partir peres amb Andreu Bosch, deixà la comissió assessora del pla general un cop aprovat provisionalment. Al capdavant de la plataforma Salvem Sitges, Rusalleda recull més de 7.000 signatures de protesta per entendre que la comissió de seguiment havia deixat de banda la ciutadania, i que s’havia deixat seduir molt fàcilment pels sectors econòmics. La plataforma creu que no es planteja amb prou contundència la rebaixa del procés de creixement, ni el soterrament de la via del tren, ni la protecció del nostre entorn natural. El debat es torna a encallar en la densitat d’habitatges per hectàrea.

Vinyet Lluís, la dona que es cremà sola, com Joana d’Arc, enarborant la bandera de Convergència Democràtica, perquè la d’Unió havia marxat cap a l’equip de govern, defensà la retirada del pla general pels mateixos motius que obligaren a retirar-lo a Pere Junyent, el rebuig de la societat civil a través de la recollida de signatures, mentre que Andreu Bosch pensava en la possibilitat d’abstenir-se... Finalment, el 27 de juliol del 2005, gairebé vuit anys després que el tribunal suprem declarés la nul·litat del pla general del 1989, l’ajuntament de Sitges aprovava, amb 20 vots a favor i l’únic vot en contra de Convergència Democràtica, el nou pla general.

Se n’adonen?: vuit anys per a un pla general. Cinc vegades més que el que trigaren a Nova York per a construir l’Empire State. I això que no es podia perdre el temps perquè el mercat se’ns menjava vius i el poble s’inflava més que un pastís carregat de llevat. Quantes vivendes s’havien construït mentrestant? Quantes grues s’havien aixecat? Quantes promocions s’havien venut? Quantes llicències d’obres es varen cobrar? Quants conflictes s’obriren per mor de les llacunes interpretatives de les normes subsidiàries? Quants nous sitgetans havien arribat? Qui ho sap.

O potser sí que podem rescatar algunes dades. En números rodons, segons l’Institut d’Estadística de Catalunya, entre el 1997, any de la suspensió del pla general del 89, i el 2005, any de l’aprovació del pla

general avui vigent, a Sitges s'iniciaren un total de... 5.000 vivendes. Només el 1999 se n'iniciaren 910. Saben quantes se n'iniciaren el 2009?: 10. I l'any passat?: 19. El llarg procés de redacció del pla general evidencià el que ja he assenyalat: l'asincronisme entre els *timings* de la política i de l'administració respecte als de la vida real. Els uns molt lents i els altres rapidíssims. Una competició en desigualtat de condicions, on els interessos públics tenen les de perdre i els privats –i no em refereixo només als de les empreses, sinó també als dels particulars que legítimament varen saber aprofitar el moment– les de guanyar.

Sigui com sigui, s'aprojava el mal menor. Era el resultat d'un Sitges que volia i dolia, que volia demanar a la vida que li tornés la imatge de postal del passat i a la vegada no volia renunciar als guanys econòmics del present...: una utopia. Tres dies després d'aquell ple extraordinari, la *Secció* contrapesava l'eufòria: "*Per no ferir, diré que el desenvolupament urbanístic que la vila ha patit des que l'autopista fou inaugurada m'ha semblat un desastre. Sitges ha perdut, o ha bescanviat si volen, alguns d'aquells valors que la varen convertir en única, personal i irrepètible, per d'altres de molt menys edificants i digeribles. Tot en aquesta vida acostuma a ser una qüestió de voluntat i ganes*".

El pla general arribà tard. Massa? M'aturo un moment per a exposar una obvietat: és més fàcil posar d'acord dues persones que dues-centes, cinc persones que cinc-centes i cinc-centes que cinc mil. Per tant, cal que tothom assumeixi que els processos participatius, aquells que, per la seva condició, atorguen el veritable valor a la nostra democràcia, sempre portaran temps. I no sempre hi ha temps. Moltes vegades cal decidir, si no es vol que la inèrcia de determinades situacions ens perjudiqui sense remei, i la majoria de cops cal decidir entre el que és dolent i el que és menys dolent, ...però cal decidir. Que els ho expliquin als grecs, als italians, i ja no parlo d'aquí...

En aquest sentit, el llarg, atzarós, i en alguns moments exasperant procés del pla general es pot posar com a exemple antitètic de l'obligació d'anar ràpid i decidir com cal, quan les condicions exigeixen respostes immediates. No havia passat un any des de la celebració de la sessió extraordinària del ple que l'aprovà, que la venda de pisos començà a afluir de manera decidida. Era el tímida inici de la davallada, dos anys abans de la fallida de Lehman Brothers i el seu diner de mentida. El pla general es posava en marxa, doncs, quan la bombolla començava a desinflar-se de debò.

El juny del 2006, l'edifici de l'hotel Dolce fou venut a un fons irlandès d'inversió que en pagà 61 milions d'euros, 14 milions més del que costà construir-lo. Els seus propietaris van tenir el nas d'olorar el negoci, en un moment en què l'ajuntament ja feia temps que es plan-

tejava vendre o permutar les parcel·les sorgides del percentatge de l'aprofitament mitjà que li oferia la posada en marxa de plans parcials, per a finançar projectes pendents. El llop de la crisi ensenyava les orelles, i el brillant Sergi Pàmies escrivia a *El País* el setembre del 2006: "*El Sitges de hoy no es el que se encontró Rusiñol a finales del siglo XIX [...] no sé que pensaria el dramaturgo-pintor si se detuviera en el mirador cercano al Cau-Ferrat. A la izquierda, veria el perfil de los apartamentos deslizándose como una lava por la montaña del Garraf, hasta desembocar en el puerto de Aiguadolç [...] y a la derecha veria la lejana mole del hotel Terramar*".

* * *

Què, com estan?... Ara, jo pensava: Vicenç, estàs segur d'haver dit alguna cosa bona fins ara? Quin desastre, no?... No passa res, és el nostre petit/gran desastre i ens l'hem d'empassar amb aquella alegria i amb l'obligació de revisar-lo per a no permetre que es repeteixi. Em servirà la frase que de tant en tant dic a una de les meves professores de capçalera, d'infantesa, quan s'enfada pel que veu i viu: tenim el Sitges que hem volgut per acció o omissió. Qui pateix ara pel creixement? Ningú. Lògic: no es mou ni una fulla. Deixant de banda que a l'avinguda Sofia s'aixeca ara una baluerna permesa i dissenyada des del mateix criteri que es movia en els pitjors anys del pla general i que el projecte de museus ha tornat a demostrar que entre la norma escrita i la norma aplicada no sempre hi ha coincidències, ara només patim per les conseqüències del que fou un creixement insostenible i desbocat, esdevingut en un context social de nous rics.

En qualsevol cas, és una història ja sabuda la que ha succeït des que el pla general es va aprovar definitivament: han tancat agències immobiliàries, han plegat constructors, i les que han sabut mantenir-se han hagut d'enfrontar-se als bancs que, sense obrir l'aixeta del crèdit i amb una cartera de pisos que no es poden treure del damunt, exerceixen de promotores i d'agències immobiliàries encobertes. Mentre, no es ven ni un pis, però els preus costen molt de baixar. Les entitats de crèdit –que, no ho oblidem, van néixer per a donar diners, però, sobretot, per a fer negoci donant-ne– han estat la principal cadena de transmissió dels somnis de molts ciutadans, tant il·lusionats com il·lusos, que es cregueren capaços de comprar pisos que mai no haguessin comprat, i cotxes que difícilment haguessin tingut. I d'aquesta inèrcia general, pocs se n'han escapat o mantingut al marge.

El 2007 el partit dels socialistes guanya per gairebé majoria absoluta les municipals, amb Jordi Baijet al capdavant. Durant la primera legislatura, l'avui exalcalde havia sabut conciliar un indubtable carisma personal, amb la capacitat de tirar endavant un grapat de projec-

tes d'obra pública, la majoria necessaris, la minoria no tant o gens. Durant la segona, el carro va anar per davant dels cavalls. I avui no hi ha cavalls que puguin tirar del carro d'un ajuntament descapitalitzat a cop de decisions i procediments discutibles, a no ser que es faci un acte de contrició mai no vist en la història recent de la democràcia sitgetana.

Per a l'exercici del 2007, l'ajuntament contemplà un pressupost de 55 milions d'euros, que s'elevaven fins a 69 comptant les societats municipals. El juliol del mateix any, en una crònica titulada *Decàleg*, apunto uns quants reptes pendents de resoldre: des d'augmentar el nivell d'exigència respecte al que s'està construint fins al model de gestió de l'ajuntament, l'etern assumpte de la regeneració de les platges -que ha passat per les taules de Serra, Junyent, Baijet i ara per la de Miquel Forns i segueix sense solucionar-se-, el model econòmic que tampoc no ha sabut trobar una veritable segona via complementària al turisme, el benestar de les persones i la pobresa cada cop més present en el nostre dia a dia o l'etern assumpte del civisme.

Per a no cansar-los, la segona legislatura de Baijet, que no acabà millor que la segona de Junyent o la segona de Serra, deixà -amb tots els matisos que vulguin- la mateixa gran lliçó humana que aquelles: en aquesta vida, se sigui alcalde, president d'entitat, empresari d'èxit, jugador de futbol o voluntari d'una associació, és importantíssim saber-se envoltar de persones que no ens allunyin de la realitat i que siguin capaces d'afrontar-la des de la capacitat intel·lectual, l'empenta emocional, el rigor, el coneixement, l'honorabilitat, la modèstia, i la sensibilitat i la fermesa a l'hora de prendre decisions i saber-les defensar. Aquest consell de l'experiència val per als alcaldes d'ahir, d'avui i de demà, perquè si no aconsegueixen crear aquest entorn adequat, el fracàs els esperarà més tard o més d'hora, amb major o menor contundència.

No és una qüestió de militància ideològica o política, és, senzillament, una qüestió de comportament escrupu-

lós, de capacitat, d'esforç i d'actitud vers la gestió de la cosa pública. No es pot elogiar la desmesura. A qui mana se li ha de demanar una visió raonada i coherent de la realitat que l'envolta i un grau de responsabilitat que, per la pròpia condició del càrrec, no pot demanarse al ciutadà. Sense que això ens exoneri de les nostres pròpies responsabilitats. Probablement mai com fins avui, la societat exigeix als polítics més preparació i assumpte dels compromisos, en la prosperitat i en l'adversitat com s'invoca en els casaments, i menys corporativisme d'aquell que flirteja amb l'amoralitat i la manca d'ètica.

La crisi ha de servir perquè totes aquestes qualitats intangibles surtin del cau on han viscut arraconades mentre el diner fàcil ha campat per tot arreu i perquè el valor del que es fa superi, de nou, el valor del que es té. Alguns apunten que el que vivim avui és, més que una crisi econòmica, una crisi de valors. Tenen una part de raó, si no fos perquè el mal ve lluny. Ha estat, precisament, la crisi de valors que arrosseguem de fa anys la que ens ha portat a la crisi econòmica d'avui, de la qual només sortirem si procurem recuperar-los.

* * *

Acabo. I el futur?... Sitges, fins i tot superat aquest període de notable transformació morfològica, segueix essent, sense necessitat de caure en el cofoisme, un pol d'atracció envejat arreu. De vegades penso si no serem com l'eslògan d'aquell anunci del pa de motlle que diu que ho aguanta tot. No serveix de res ni lamentar-se, ni enyorar-se, ni viure permanentment ancorat en aquell Sitges amb el qual començava aquesta llarga, llarguíssima, *Crònica local* verbalitzada, amb la qual he volgut respondre a l'encàrrec que se m'ha fet. S'obre el debat sobre allò que és veritablement necessari i el que no ho és. Posem els peus a terra i, parafrasejant les paraules de Humphrey Bogart a Ingrid Bergman a Casablanca, no dubtin pas que sempre ens quedarà Sitges. Ara bé, deixem-lo respirar o morirà ofegat mentre ens piquem el pit i diem que volem el millor per a ell.

EL GRUP D'ESTUDIS SITGETANS

TREBALLA DES DE FA MÉS DE TRENTA-CINC ANYS
PER LA CULTURA SITGETANA
PUBLICANT LLIBRES I FENT CONFERÈNCIES I EXPOSICIONS
SOBRE TEMES LOCALS

SI VOLS AJUDAR-LO, FES-TE'N SOCI